

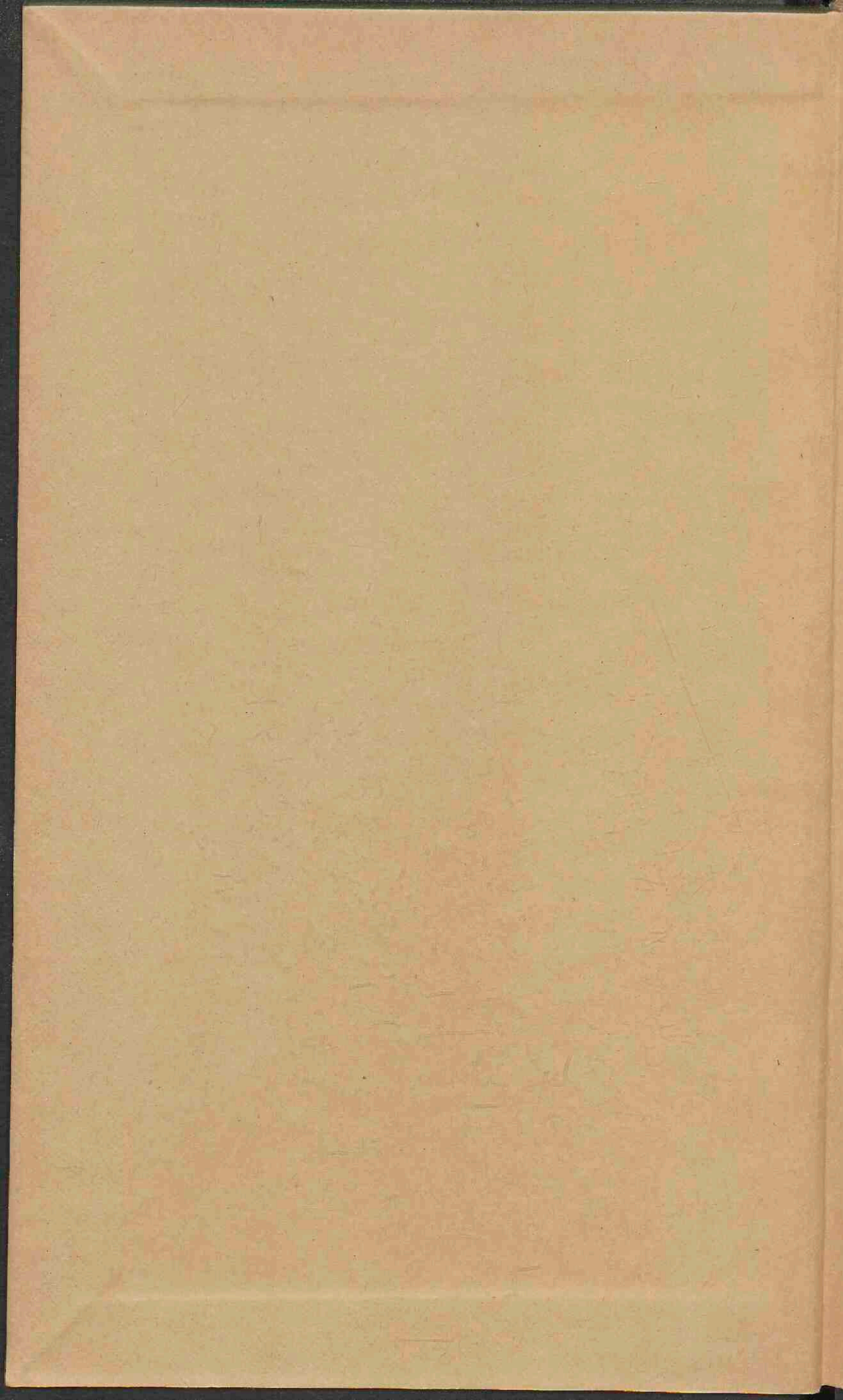

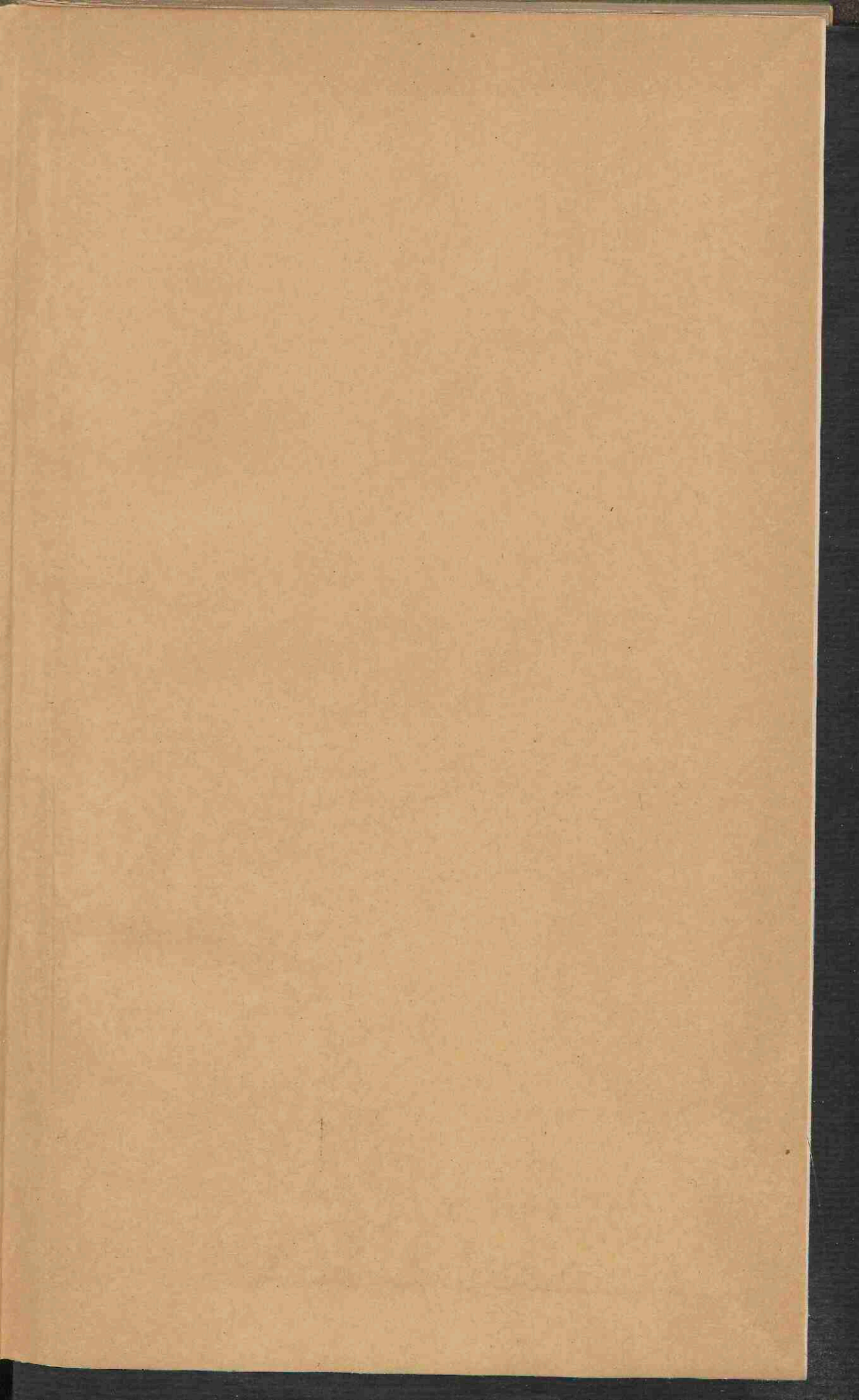
Iets over de strafrechtelijke aansprakelijkheid van ouders en voogden voor de strafbare feiten door hunne minderjarige kinderen en pupillen gepleegd

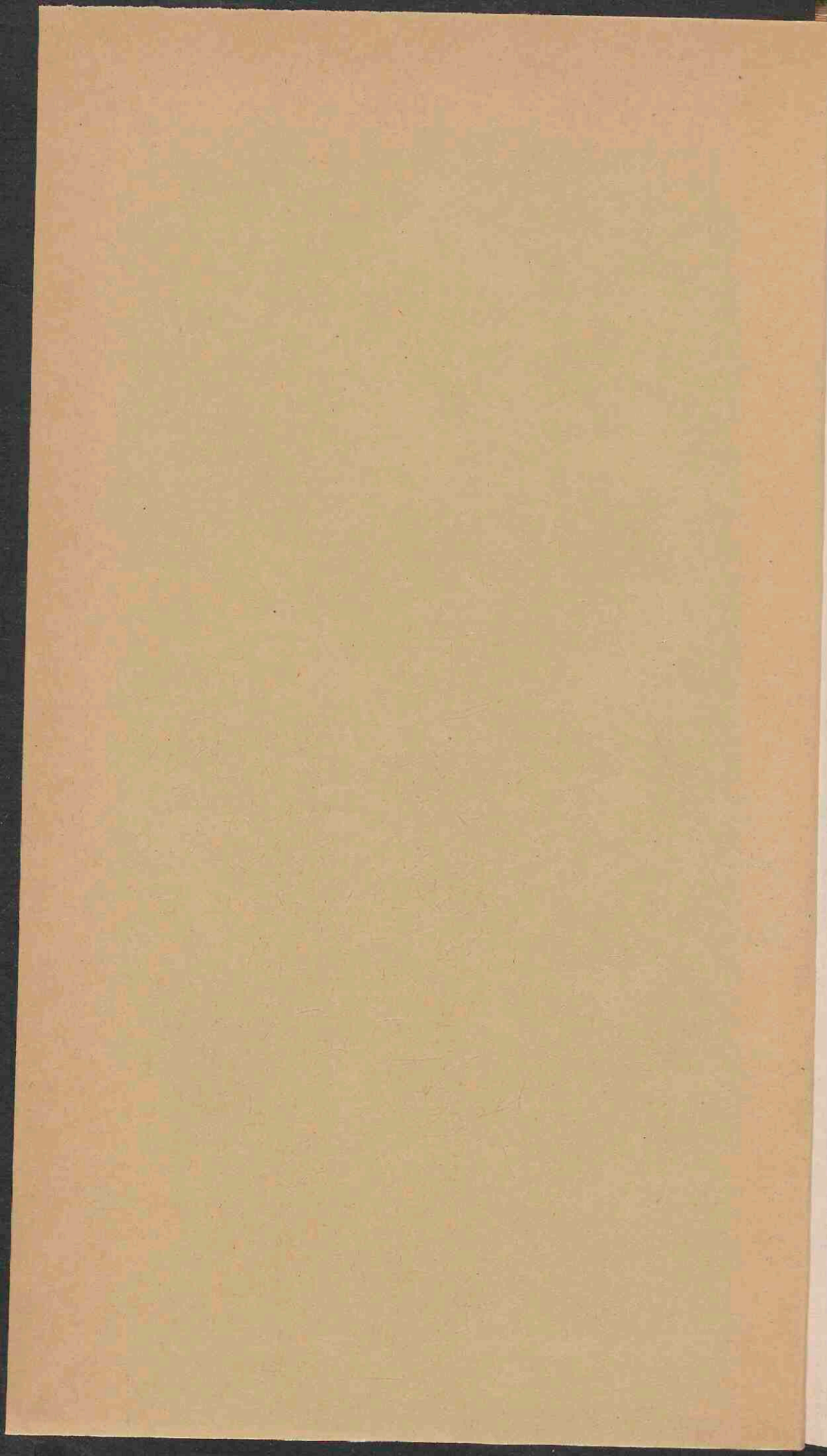
<https://hdl.handle.net/1874/240731>

INETS OVER DE
STRAFRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID
VAN OUDERS EN VOOGDEN
VOOR DE STRAFBARE FEITEN DOOR HUNNE
MINDERJARIGE KINDEREN EN PUPILLEN GEPLEEGD.

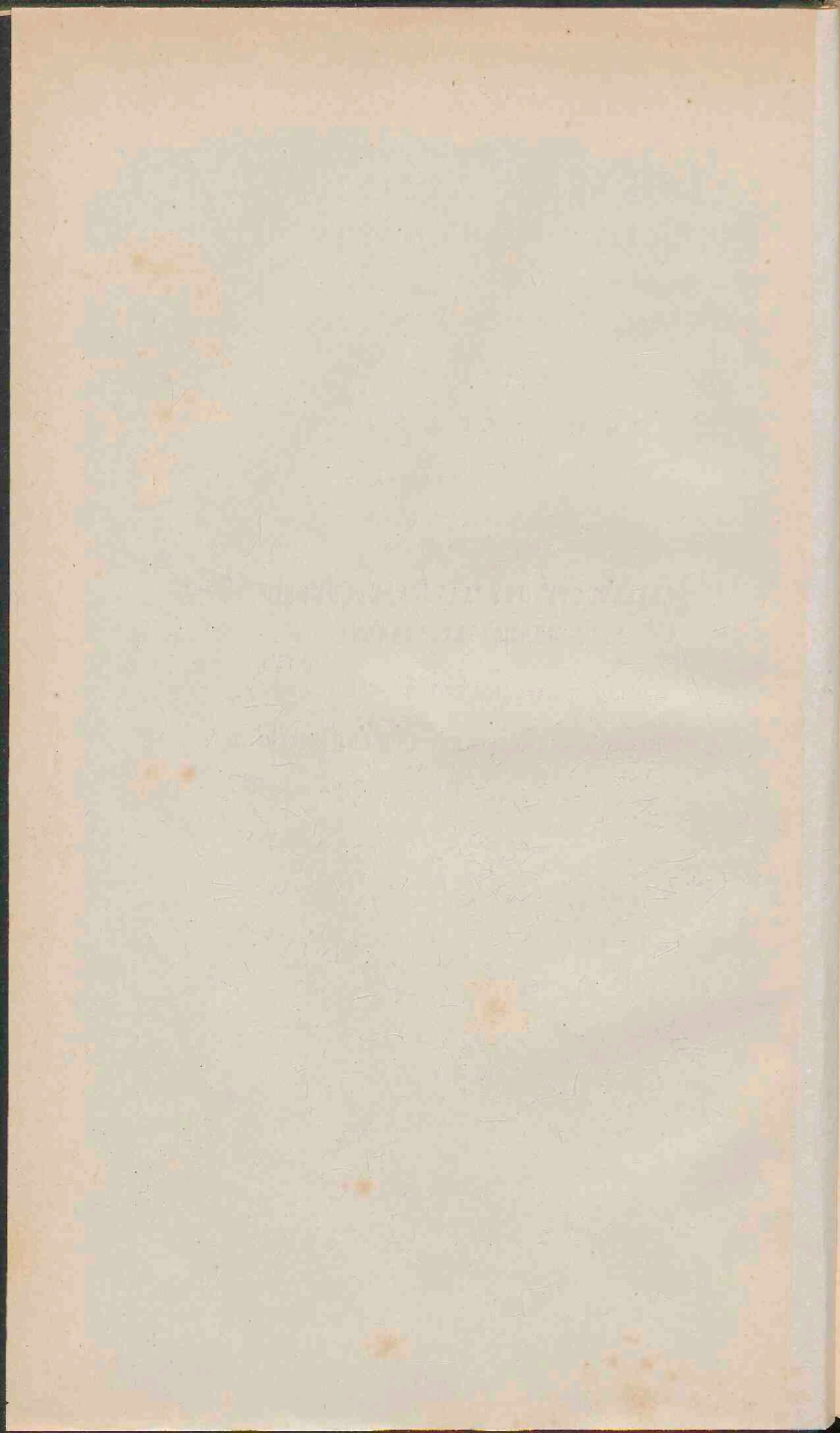
s.
cht

IETS OVER DE
STRAFRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID
VAN OUDERS EN VOOGDEN
VOOR DE STRAFBARE FEITEN DOOR HUNNE
MINDERJARIGE KINDEREN EN PUPILLEN GEPLEEGD.

IETS OVER DE
STRAFRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID
VAN OUDERS EN VOOGDEN
VOOR DE STRAFBARE FEITEN DOOR HUNNE
MINDERJARIGE KINDEREN EN PUPILLEN GEPLEEGD.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MAGHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Dr. G. H. LAMERS,
Hoogleeraar in de Faculteit van Godgeleerdheid,

MET TOESTEMMING VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT

TEGEN DE BEDENKINGEN DER

RECHTSGELEERDE FACULTEIT

TE VERDEDIGEN

op Woensdag, den 28sten September 1887, des namiddags te 3^{1/2} uur,

DOOR

JONATHAN LUIJKE ROSKOTT.

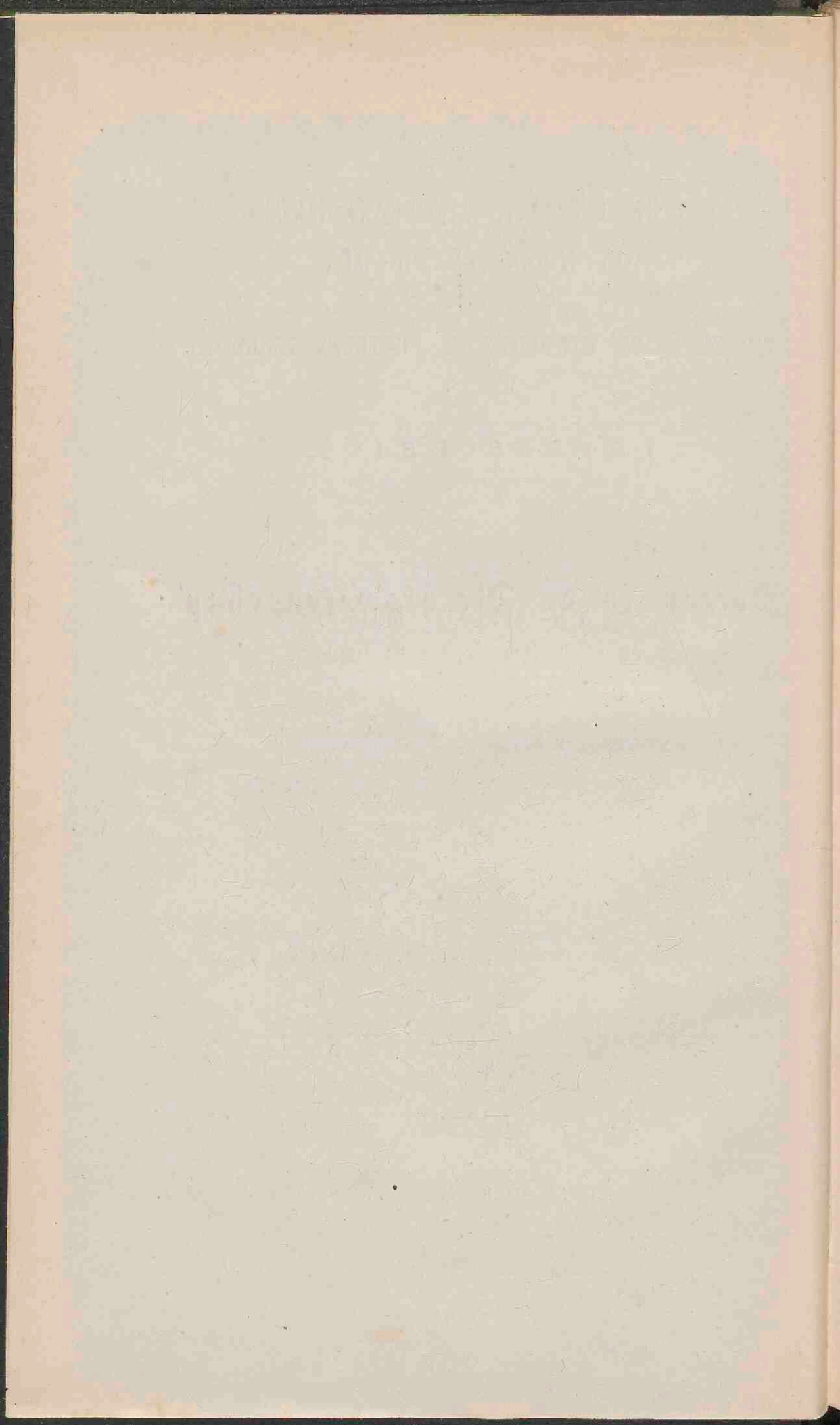
geboren te Amboina.

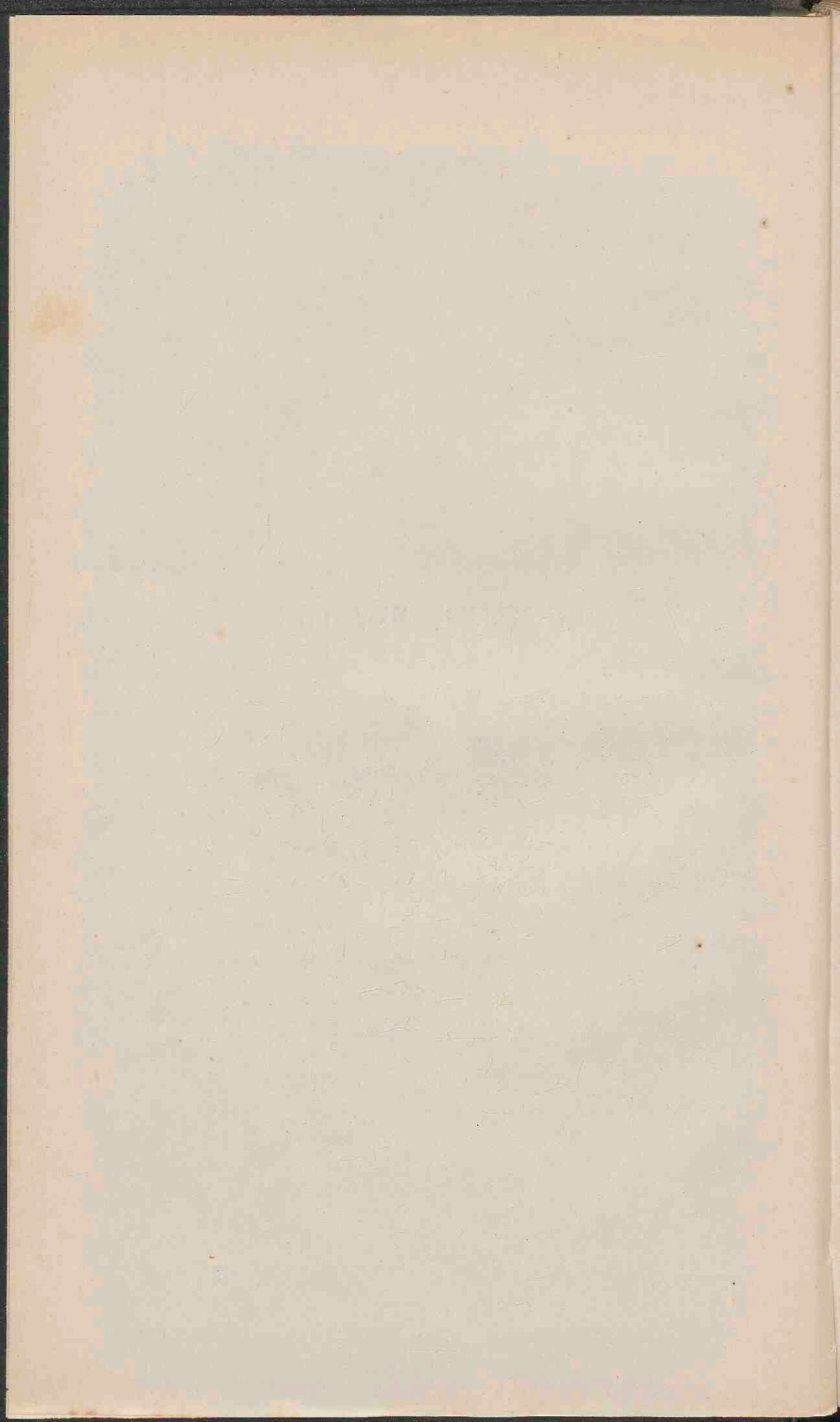
UTRECHT — KEMINK & ZOON — 1887

AAN MIJNE MOEDER.

VOORWOORD.

Aan het einde van mijne academische loopbaan gekomen, grijp ik gaarne de gelegenheid, die zich hier voordoet, aan, om aan allen mijn dank te betuigen, wier onderwijs, voorlichting, hartelijkheid of vriendschap ik mocht ondervinden.

In de eerste plaats acht ik het van mijnen plicht, U, Hooggeleerde Heeren, professoren der Juridische Faculteit, dank te zeggen voor datgene wat ik tot mijn onderricht en vorming aan U allen verschuldigd ben, en voor de blijken van welwillendheid, die ik van onderscheidenen Uwer mocht ontvangen.

Voor al U, Hooggeleerde POLS, Hooggeachte Promotor, kan ik niet genoeg erkentelijk zijn voor de

wehwillende raadgevingen en hulp, mij bij de samenstelling van dit proefschrift verstrekt.

Hoe zal ik U, Hooggeachte heer STOCKHAUSEN, die mij in mijne academiejaren een vaderlijke vriend waart, mijnen dank betuigen. Geloof mij, wanneer ik U verzeker dat ik nooit Uwe tallooze blijken van vriendschap, noch die van Mevrouw Uwe echtgenoot, vergeten zal.

En gij, mijne academievrienden, met wie ik lief en leed mocht deelen, vaart allen wel! steeds zal ik mij Uwer herinneren.

Moge de vriendschap, die ons tot nu toe verbond, ten allen tijde blijven bestaan.

INLEIDING.

Naar aanleiding van het in de maand November 1885 te Rome gehouden 3^e Internationaal Penitentiair Congres, is mijn aandacht gevallen op een der vele onderwerpen, welke bij die gelegenheid ter sprake zijn gekomen, nl. op de quaestie:

„Of het wenschelijk is ouders en voogden strafrechterlijk aansprakelijk te stellen voor misdrijven, door hunne minderjarige kinderen en pupillen begaan.”

De groote belangstelling, waarmede deze quaestie behandeld is, — blijkens de verschillende verslagen van bovengenoemd congres — deed mij besluiten haar tot het onderwerp van mijn proefschrift te maken.

De Staatscourant N° 80 van het jaar 1886 bevat het verslag van de vertegenwoordigers der Nederlandsche Regeering bij dit Congres. Hierin lezen wij:

Buitengewoon levendig was de discussie vooral over twee vragen, die dientengevolge niet tot een bepaalde beslissing geraakten. De eerste betrof de strafrechterlijke verantwoordelijkheid der ouders en voogden voor strafbare handelingen, door hunne minderjarige kinderen of pupillen gepleegd, ingeval bleek dat deze handelingen een gevolg waren van slechte of verwaarloosde opvoeding. Het gevoelen der meerderheid in de sectie werd vervat in de conclusie: dat het maatschappelijk belang wettelijke maatregelen vordert om te voorzien in de treurige gevolgen eener onzedelijke opvoeding van minderjarige kinderen door hunne ouders, en dat een dier maatregelen zoude zijn het verleenen aan den *strafrechter* van de bevoegdheid om aan de ouders voor een bepaalden tijd geheel of ten deele de rechten uit de vaderlijke macht voortvloeiende te ontzeggen, wanneer de voldoende gestaafde feiten de aansprakelijkheid der ouders bewijzen.

Met warmte was door tal van sprekers die conclusie bestreden, zoowel op theoretische als practische gronden. Men achtte niet alleen zoodanige uitbreiding van de strafrechterlijke aansprakelijkheid voor de handelingen van anderen onaannemelijk, maar eene toepassing, die de ouders zou noodzaken om óf ter eigen verdediging, tot bezwaar hunner kinderen, bij de strafvervolging van deze zich partij te stellen, óf zich in het belang dier kinderen van eigen verdediging te onthouden, practisch onmogelijk. De strijd, in de algemeene vergadering voortgezet, had eerst verdaging ten gevolge en werd in eene volgende vergadering hervat, maar verviel, toen de rapporteur van de meerderheid door de verandering van het woord *STRAFrechter* in dat van *rechter*, het hoofdbezwaar der tegenstanders had doen verdwijnen, waarna de vergadering zich met de conclusie vereenigde. De vraag zelve, die in discussie was gebracht en uitsluitend de strafrechterlijke aansprakelijkheid had betroffen, bleef daardoor echter zonder beslissing.

De vraag, of de ouders voor de vergrijpen hunner minderjarige kinderen te straffen zijn,

was ook bij de behandeling van ons wetboek van strafrecht in overweging genomen, daar art. 514 van het Oorspronkelijk Regeerings-Ontwerp zoodanige bepaling bevatte, hetwelk in het gewijzigd ontwerp niet is overgenomen.

Art. 514 O. R. O. luidt: „Hij die nalaat datgene waartoe hij bij machte is, om te beletten dat door een aan zijn wettig gezag onderworpen of aan zijn opzicht toevertrouwd kind beneden den leeftijd van zestien jaren een strafbaar feit wordt begaan, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd vijftig gulden.”

Hetgeen over deze quaestie gezegd is, zoowel door de Regeering als in de Tweede Kamer, vindt men aangeteekend in het werk van den oud-Minister van Justitie, Mr. H. J. Smidt, getiteld: „Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht,” p. 295. De memorie van toelichting luidde:

Wordt in art. 271 (253) een misbruik maken van de door de wet over het kind verleende macht, ten nadeele van het kind, als misdrijf gestraft, — het ongebruikt laten van die macht waar zij ten behoeve van het kind werkzaam moest zijn, be-

hoort als overtreding te worden gekenmerkt, voor zoover een strafbaar feit hiervan het gevolg is. De behoefte aan zoodanige bepaling is naast de voorschriften van artt. 38 n°. 1, 57 en 58 hier, gelijk elders, onmisbaar.

In Duitschland deed zij zich in die mate gevoelen, dat bij de novelle van 26 Februari 1876 te dien einde aan art. 361 van het strafwetboek een nieuw n°. 9 is toegevoegd.

Het nu voorgedragen artikel wijkt inzonderheid in tweeërlei opzicht van de duitsche bepaling af.

Deze gewaagt niet in het algemeen van het door een kind begaan strafbaar feit, maar alleen van „Diebstählen, strafbare Verletzungen der Zoll- oder Steuergesetze oder der Gesetze zum Schütze der Forsten, der Feldfrüchte, der Jagd oder der Fischerei.”

Voor deze beperking bestaat geen grond. Zoo dra er misdrijf of overtreding door een kind begaan is, hetzij dit is diefstal, brandstichting, smokkelarij, baldadigheid of eenig ander strafbaar feit, behoort hij die het kind onder zijn gezag of opzicht heeft, strafbaar te zijn, wanneer

hij niet deed wat in zijn macht was om het gepleegde feit te belctten. 1)

Daarentegen gaat het duitsche wetboek te ver door strafbaar te stellen ieder, die kinderen of andere onder zijne macht staande personen „abzuhalten unterlässt.“ Niet in den aard der door het kind gepleegde feiten maar in de verhouding der ouders of voogden tot die feiten moet beperking worden in acht genomen. Waar zij geen kennis droegen van het gepleegde feit of buiten de mogelijkheid waren het kind terug te houden, kan van strafbaarheid geen sprake zijn;

---

1) Desgelijks Geyer bij von Holzendorff. Handbuch IV, 103: „Um (unter Umständen allerdings eintretende) unbillige Härten zu vermeiden und sich auf die zumeist vorkommenden Fälle zu beschränken, hat man sich leider auch hier wieder einmal zu jener Casuistik verleiten lassen, welche, indem sie strebt nicht ungerecht zu sein, dennoch ungerecht wird. Die Eltern werden also bestraft, wenn sie ihr Kind von irgend einem geringfügigen Vermögensdelict abzuhalten unterlassen, nicht aber, wenn sie Mord, Brandstiftung, räuberische Erpressung von seiten desselben geschehen lassen.“

vandaar de uitdrukking: *datgene waartoe hij bij machte is.*

Zestien jaren. In verband met de artt. 48 en 49 (38 en 39) dient hier de leeftijd der strafrechtelijke minderjarigheid te worden aangenomen.

De bepaling, van den Minister Smidt afkomstig, werd echter door zijn opvolger, den Minister Modderman, in het gewijzigd Regeeringsontwerp niet overgenomen. Wel had ze bij de commissie van rapporteurs uit de Tweede Kamer geen principiele tegenkanting ontmoet, zooals uit haar verslag blijkt, luidende:

De redactie is, naar het oordeel der commissie, veel te ruim. Bijna altijd wanneer een kind een strafbaar feit pleegt, kan met grond beweerd worden dat hij, aan wiens wettig gezag het onderworpen is, nagelaten heeft datgene waartoe hij *bij machte* is; hij kon b. v. altijd het kind hebben thuis gehouden. Men leze daarom liever: „Hij die een aan zijn wettig gezag onderworpen of aan zijn opzicht toevertrouwd kind beneden den leeftijd van zestien jaren toelaat een strafbaar feit te plegen, ofschoon hij het had kunnen beletten, wordt gestraft enz.”

Maar in het Regeeringsantwoord werd de geheele bepaling nadrukkelijk bestreden: Het artikel, zegt de Minister, eerst ten vorigen jare in het ontwerp gebracht is voor den Minister niet aannemelijk en wordt door hem verwijderd.

Het denkbeeld om ouders of voogden ook strafrechtelijk voor vergrijpen van kinderen aansprakelijk te stellen dateert van de oudheid. Ook in de staatscommissie werd het, vooral naar aanleiding van de Zweedsche wetgeving, uitvoerig besproken; de slotsom was dat men eene bijzondere bepaling niet wenschelijk achtte.

§ 7, chapitre 3 van het Zweedsche wetboek (1864) luidt in de officieuse Fransche vertaling als volgt: „Les parents, les parents adoptifs ou autres instituteurs, ou les tuteurs qui auront omis d'empêcher celui qui est soumis à leur autorité et à leur direction, de perpétrer l'infraction *dont ils ont connu le projet*, quand cela pouvait se faire sans dénonciation judiciaire, seront punis conformément au § 4, (iets lager dan de auctor) mais au plus d'un emprisonnement de six mois, à moins qu'ils n'aient eu en vue de ce procurer ainsi des bénéfices.”

In het Deensche wetboek (1866), hoewel men daarbij de Zweedsche wetgeving zorgvuldig raadpleegde, werd deze bepaling *niet* overgenomen.

In Duitschland werd eerst in 1876 de in de Memorie van Toclichting aangehaalde bepaling in het wetboek gebracht.¹⁾ Die opneming was een gevolg van adressen en dagblad-artikelen, waarin (in denzelfden geest, waarin dit van oudsher door sommige lieden, — onder de criminalisten vooral

---

1) Art. 361, n°. 9 (Novelle van 26 Februari 1876):
Mit Haft wird bestraft: Wer Kinder oder andere unter seiner Gewalt stehende Personen, welche seiner Aufsicht untergeben sind und zu seiner Hausgenossenschaft gehören, von der Begehung von Diebstahlen, sowie von der Begehung strafbaren Verletzungen, der Zoll- oder Steuergesetze, oder der Gesetze zum Schutze der Forsten, der Feldfrüchte, der Jagd oder der Fischerei abzuhalten unterlässt.

Die Vorschriften dieser Gesetze über die Haftbarkeit für die den Thäter treffenden Geldstrafen oder anderen Geldleistungen werden hierdurch nicht berührt.

In den Fällen der n°. 9 kann statt der Haft auch Geldstrafe bis zu einhundertfünfzig Mark erkannt werden.

door den letterdief Jodocus Damhouder — is geschied) betoogd werd dat de kinderen tegenwoordig veel slechter en ondeugender zijn, dan wij, uitstekende ouders, dit in onze jonge dagen waren.

Intusschen is, naar het bescheiden oordeel van den Minister, dergelijke bijzondere bepaling met beproefde beginselen van strafrecht in strijd.

Van twee dingen één. Of de ouders hebben van het voorgenomen misdrijf van hun kind kennis gedragen, of niet. In het laatste geval is het tastbaar onrecht de ouders te straffen. Hunne strafbaarheid zou — de commissie merkt het volkomen terecht op — in zich sluiten de verplichting om de kinderen dag en nacht op te sluiten.

In het eerste geval heeft men nader te onderscheiden. Hebben de ouders al of niet het misdrijf van hun kind gewild? Zoo ja, dan *kunnen* zij onder art. 58 (48), n°. 2 vallen, *dán* namelijk wanneer zij, door hunne oogluiking, het kind de gelegenheid tot het plegen van het misdrijf verschaft hebben.

In alle andere gevallen passe men *des noods* civiel-rechtelijke maatregelen toe — beperking,

ontzetting van ouderlijke macht — voor straf is geen grond.

Overigens wordt de theoretische juistheid van het artikel het best gekend door zijne praktische gevolgen. De Leidsche schoolmeester die, als er sneeuw op straat ligt, nalaat de „aan zijn opzicht toevertrouwde kinderen” school te laten blijven — waartoe hij toch stellig *bij machte* is — zal, als een dier kinderen bij het naar huis gaan de verfoeilijke misdaad begaat met een sneeuwbal te werpen, voor een maand worden opgesloten.

Precies dezelfde straf zou den vader wachten, onder wiens oog een kind een moord pleegt, brand sticht, steelt.

Ook met de redactie der commissie kan de Minister zich niet vereenigen.

Wie het met weten *toelaat*, moet, naar het *jus commune*, soms lichter, soms zwaarder dan met eene maand kunnen gestraft worden. Men lost het vraagstuk der zoogenaamde passieve complicité niet op door eene algemeene bepaling, waarbij noodige onderscheidingen worden voorbijgegaan.

HOOFDSTUK I.

Reeds bij de ouden kwam de vraag nu en dan ter sprake, hoewel in meer algemeenen zin en uit een ander gezichtspunt. Het geldt gewoonlijk de vraag of de straf in het algemeen of de straffen wegens bepaalde feiten mogen worden uitgestrekt ook tot de kinderen, ouders of andere betrekkingen des misdadigers, onverschillig of bij hen eenige schuld aanwezig is, een soort van bloedwraak van overheidswege uitgeoefend of een veiligheidsmaatregel, die de meeste analogie heeft met de afmaking van vee, dat van besmetting verdacht wordt.

Het ware beginsel van het strafrecht vinden wij in l. 22 C. de poenis (9. 47) waar Arcadius en Honorius zeggen: „*Sancimus ibi esse poenam ubi et noxa est.*” Propinquos notos familiares procul

a calumnia submovemus quos reos sceleris societas non facit; nec enim adfinitas vel amicitia nefarium crimen admittunt. *Peccata igitur suos teneant auctores*, nec ulterius progrediatur metus quam reperietur delictum.

Hetzelfde zeide reeds Paulus l. 20 D. de poenis (48, 19): poena constituitur in emendationem hominum, quae, mortuo eo, in quem constitui videtur, desinit. Zoo ook Seneca, welke meent dat niets onbillijker is, quam aliquem paterni odii heredem fieri.¹⁾

Hiermede stemt overeen het gezegde van Callistratus²⁾: Crimen vel poena paterna nullam maculam filio infligere potest, namque unusquisque ex suo admissio sorti subicitur, nec alieni criminis successor constituitur; idque divi fratres Hieropolitanis rescripserunt.

In de lex *quisquis*³⁾ verkondigen Arcadius en Honorius een strengere leer; filii vero ejus (van

---

1) De ira II. c. 45.

2) L. 27 D. de poenis.

3) L. 5 § 1 C. ad legem Juliam majestatis 9. 8. van het jaar 397.

hem die deelgenomen heeft aan een samenzwering tegen het leven van des keizers raadslieden — Cinq Mars is wegens de niet aangifte volgens deze wet ter dood gebracht) quibus vitam imperatoria specialiter lenitate concedimus — wij laten hem *bij genade* het leven, hetwelk hij volgens het recht verliezen moest — paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hereditarii criminis exempla metuuntur; zij zullen niets bij versterf of testament van wien ook mogen verkrijgen, zoodat zij zullen zijn perpetuo egestes et pauperes, infamia eos paterna semper comitetur, ad nullos unquam honores, nulla prorsus sacramenta perveniant, sint postremo tales ut his perpetua egestate sordentibus, sit et mors solatio et vita supplicium (corruption of the blood).

Hoe komen de christelijke Keizers aan zulke barbaarsche voorschriften?

Neque virtutes, neque vitia parentum liberis imputantur, lezen wij bij den H. Hieronymus 1)

---

1) Ep. 3. de morte Nepotiani.

en bij den H. Augustinus ¹⁾: Deus ipse foret injustus si quemquam damnaret innoxium.

En zoo ook Philo ²⁾: Het is rechtvaardig dat diegenen de straf lijden, die misdreven hebben; en hij berispt het gebruik van sommige volkeren, die de onschuldige kinderen der tyrannen of verraders met den dood straffen. Dionysius van Halicarnassus toont de onbillijkheid der hiervoor aangehaalde redenen aan, dat nl. te verwachten zou zijn dat de kinderen hunne ouders zouden gelijk zijn; dit is immers zeer onzeker, en deze onzekere vrees is geen toereikende grond voor de doodstraf. ³⁾

Het eenige argument voor deze gestrengheid kan gevonden worden in het cynische voorschrift eener gewetenlooze politiek: *νήπιος, ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείπει* = hij is dwaas, die den vader doodt en de kinderen laat leven. ⁴⁾

Arcadius en Honorius vonden het toereikend

---

1) Ep. 103.

2) L. 11. de leg. spec.

3) Grotius de jure belli ac pacis. L. II c. 21 § 13.

4) Aristoteles. Rhet. II. 21.

ze tot armoede te doemen; dan ontbreekt hun het middel tot conspiratie, en verder: die zijn eigen leven en welzijn waagt, zal door de zorg voor de kinderen er van worden afgehouden.

Als voorbeelden van de aansprakelijkheid voor de feiten door anderen bedreven noemt Anthonius Mattheus in Cap. 1. § 15 der prolegomena van zijn Tract. de criminibus

I. Exodus 21 : 28 en 29. „Wanneer een os eenen man of eene vrouw stoot, dat hij sterft, zal de os zekerlijk gesteenigd worden, en zijn vleesch zal niet gegeten worden, maar de heer van den os zal onschuldig zijn. Maar indien de os te voren stootig geweest is, en zijn heer is daarvan overtuigd geweest, en hij hem niet bewaard heeft, en hij doodt eenen man of eene vrouw, zoo zal die os gesteenigd worden en zijn heer zal ook gedood worden.” Wat is dit anders, dan dat hij zal gestraft worden, die het misdrijf beletten kan, en niet belet.

II. Exodus 23 : 5: „Wanneer gij uws haters ezel onder zijnen last ziet liggen, zult gij dan nalatig zijn, om het uwe te verlaten voor hem? Gij zult het in alle maniere met hem verlaten.”

Men moest dus den onder zijnen last bezwijken-
den os of ezel ter hulpe komen. Het is niet
denkbaar dat zulk voorschrift in het belang van
het dier zal gegeven zijn, maar zekerlijk in dat
van den eigenaar.

III. Deuteronomium 13 : 5: „En die Profcet
of droomendroomer zal gedood worden: want hij
heeft tot eenen afval gesproken tegen den Heere
uwen God, die ulieden uit Egypteland heeft uit-
gevoerd, en u uit het diensthuis verlost; om u
af te drijven van den weg, dien u de Heer uw
God geboden heeft om daarin te wandelen. Zoo
zult gij het booze uit het midden van u wegdoen.

IV. L. 50 D. de R. J. (50. 17) van Paulus:
Culpa caret, qui scit sed prohibere non potest,
dus is hij niet vrij van schuld, zoo hij wel kon
beletten. En toch zegt Paulus in l. 109 t. a. p.:
nullum crimen patitur is, qui non prohibet, cum
prohibere potest.

V. De eigenaar wordt wegens het dammum
injuria datum door zijn slaaf, met de actio noxa-
lis aangesproken, doch wist hij het, en kon hij
het beletten, dan is hij insolidum gehouden en
kan zich dan niet door afstand van den boos-

doener bevrijden. L. 45 D. ad legem Aquiliam.
(9. 2). L. 2 D. de noxalibus act. (9. 4).

VI. L. 9. § 1 D. ad legem Corneliam de falsis
(48. 10.) Eadem poena adfcitur etiam is, qui,
cum prohibere tale quid posset, non prohibuit.

Om de ouders voor de misdrijven der kinderen
te straffen ontbreken zelfs de aangehaalde zwakke
redenen, toch komt zulks voor, lezen wij: Julii
Clari Sententiarum Lib. 5. fin. quaestio 86.

§ 1. Debet etiam judex animadvertere ne ali-
quem puniat pro delicto alterius, nam regulariter,
unus pro alio puniri non debet.

§ 3. Hinc infertur, quod neque etiam pater
teneatur pro filio. Et ideo si filius fuerit con-
demnatus pro aliquo delicto, non tenebitur pater
solvere huiusmodi condemnationem neque etiam
ex legitima debita ipsi filio post mortem patris.

§ 4. Scias tamen, quod quidquid filius facit occa-
sione patris et *eo sciente*, praesumitur factum de
ejus voluntate et est communis opinio, ut dicit
Curt. Sen. in consilio 41 n. 7, ubi in facti con-
tingentia consiluit, patrem teneri poena extra-
ordinaria de homicidio commisso per filium eo
praesente et non prohibente.

Slecht te verdedigen is de bepaling van het vroegere inheemsche recht, wat geldstraffen betreft, dat de ouders voor de overtredingen der kinderen gehouden zijn. ¹⁾ Mattheus zegt hiervan: Ita valent statuta, quibus cautum est, ut pater mulctam solvat, quam filius solvere nequit; seu, quod cum prohibere filium posset ne delinqueret, non prohibuerit, seu quod prava educatione nimiaque indulgentia mores ejus corruperit. En dat de ouders voor feiten der kinderen gestraft worden, kan eerder worden toegelaten dan het tegenovergestelde, daar de ouders in hun doen en laten niet door de kinderen kunnen belet worden, voornamelijk daar de ouders toch de personen zijn die de zeden der kinderen vormen, terwijl de kinderen daarentegen op die der ouders geen invloed kunnen uitoefenen.

Zoo spreekt ook Simon van Leeuwen Rooms-Hollands-Regt, IV. Bouk, II. Deel. § 8: Aan-

---

1) Ommel. L. R. 6 § 31 en Statuten van Vriesland 4 c. 4 § 20: Poenis enim corporalibus alium pro alio subjeci non posse omnes fatentur. Matthaëus l. c. de officio judicis § 2.

gesien niemand de straffe behouvt te lijden van een anders misdaad, maar een yder selv moet boeten hetgeen dat hij selvs misdoet. Sulks dat na Regten, de ouders voor de misdaden van haar kindren, 't zij mondig, 't zij onmondig, niet gehouden zijn, gelijk ook niet de kindren voor die van haar ouders, Ezech. cap. 18. vers 4 en 20. Welke luiden: Ziet, alle zielen zijn mijne, gelijk de ziel des vaders, zoo ook de ziel des zoons zijn mijne; de ziel die zondigt, die zal sterven.

De ziel die zondigt, die zal sterven; de zoon zal niet dragen de ongerechtigheid des vaders, en de vader zal niet dragen de ongerechtigheid des zoons. De gerechtigheid des rechtvaardigen zal op hem zijn, en de goddeloosheid des goddeloozen zal op hem zijn.

Verder sprekende zegt Simon van Leeuwen: Maar de kindren komende te misdoen, en in groote boeten veroordeelt te werden, en geen goed hebbende om dezelve te voldoen, indien de ouders niet vrijwillig de selve betalen, sou in sulk geval de geldboete en lijv-straf, 't zij geesling, 't zij te water en te brood te setten, of yet dier-

gelijks, dat door lighaams weedom, weligheid kan intomen, verandert werden (juxta vulgare ac tritum illud: qui non habet in acre luat in pelle.) Dusdanige keuren, daarbij de ouders in de breuken van hare kindren gehouden zijn, is te sien in de Costuym. tot Antwerp. tit. 36 num. 17 en in de Handvesten tot Amsteldam, een keur;

Dat de ouders sullen gehouden zijn te betalen voor haar kindren een boete van twaalf stuyvers, wanneer deselv op de uyre van de Beurs-tijd ter Beursse spelen, of andre moedwil bedrijven.

Ordonnantie van de Beursse aldaar art. 3 en andre diergelijke meer.

Zoo ook v. d. Keessel in zijne Theses Selectae 476: Ex delictis liberorum, etiam minorennium parentes non tenentur. Aliud tamen in delictis levioribus statutis quibusdam cautum est, *quae fundamentum habent in praesumpta lata culpa parentum, circa educationem liberorum commissa.*

Ook de Montesquieu maakt gewag van deze quaestie in zijn werk, getiteld: L'esprit des loix Art. XX: Punition des pères pour leurs enfans:

On punit à la Chine les pères pour les fautes

de leurs enfans. C'etoit l'usage de Perou. Ceci est encore tiré des idées despotiques. On a beau dire qu'on punit à la Chine le père pour n'avoir pas fait usage de ce pouvoir paternel, que la nature a établi en que les loix même y ont augmenté: cela suppose toujours, qu'il n'y a point d'honneur chez les chinois. Parmi nous les pères, dont les enfans sont condamnés au supplice, et les enfans dont les pères ont subi le même sort, sont aussi punis par la honte, qu'ils le seroient à la Chine par la perte de la vie.

HOOFDSTUK II.

In het program van het Penitentiair Congres, in 1885 te Rome gehouden, was de 5e vraag:

Hoever de aansprakelijkheid der ouders voor de misdrijven hunner minderjarige kinderen — of van voogden etc. zich zal uitstrekken.

Haar behandeling werd, even als die der andere vragen, voorbereid door vooraf geleverde en in het Bulletin de la Commission pénitentiaire internationale gepubliceerde praeadviesen of rapporten, door deskundigen uit verschillende landen geleverd. 1) Over deze vraag werden niet minder dan 4 rapporten geleverd: door den Vicomte d'Haus-

---

1) Bulletin de la commission pénitentiaire internationale.
2 deelen. Rome et Neuchatel 1880—1885.

sonville uit Frankrijk, (I. p. 395), J. Karnicki, Raad aan het Ministerie van Justitie te Petersburg, (I. p. 485), Dr. Bernhard Getz, Hoogleraar in de rechten te Christiania (I. p. 639) en P. Armengol y Cornet, van Barcelona (II. p. 153). Na eene levendige discussie in de eerste sectie, waaraan tal van sprekers deelnamen, werd het uitbrengen van het rapport namens de sectie in den reeds vermelden zin opgedragen aan den heer Voisin, een der Fransche delegeerden, wiens conclusien echter ook in de Algemene Vergadering levendig werden bestreden, en eerst aangenomen nadat hij er eene wijziging in had gebracht, die er de eigenlijke beteekenis aan ont-
nam ¹⁾.

De burgerlijke aansprakelijkheid, zooals zij in art. 1403 B. W. is geregeld, en bijna overal op den zelfden voet is vastgesteld, was geen voorwerp der behandeling; de strafrechtelijke verantwoordelijkheid echter gaf tot zeer verschillende beschouwingen aanleiding.

---

1) Men vindt deze discussien in het onlangs uitgekomen eerste deel van de Verslagen van het Congres.

Wij spreken hier niet van het geval dat de deelneming der ouders etc. bewezen is (hetzij als daders art. 47, hetzij als medeplichtigen art. 48 N, Strafwb.), maar van den zoo beklagenswaardigen toestand in welke de bepalingen over deelneming niet toereikende zijn om de ellende der demoralisatie tegen te gaan, welke demoralisatie voornamelijk te wijten is aan die plichtvergetene ouders, die door voorbeeld en slechte lessen of door laakbaar gedragen hunne kinderen op de baan van het verderf brengen.

Sommigen meenden dat de privaatrechtelijke aansprakelijkheid der ouders voldoende was en dus verdere bepalingen daaromtrent onnoodig waren, anderen verlangden strafrechtelijke bepalingen en weer anderen, dat aan de ouders, die de opvoeding hunner kinderen verwaarloosden of zich schuldig maakten aan een slechte opvoeding, de kinderen zouden ontnomen worden. De vaderlijke macht is den vader gegeven ten voordeele van het kind, om het op te voeden, zij is hem verleend om dezen plicht der opvoeding te kunnen uitvoeren, maar geenzins als een egoïstisch recht van den meester over den slaaf.

Wij zien dagelijks, zegt de heer Felix Voisin, dat zeer jeugdige lieden zware misdrijven uitvoeren, „quelle en est la cause? La dépravation de la jeunesse, et pourquoi cette dépravation de la jeunesse? Parce que nombre des parents vivent eux-mêmes dans l'inconduite et et l'immoralité, ayant perdu tout sens moral, incitant ainsi leurs enfants au mal!”

Tegen de toevoeging van straffen verklaart zich de Vicomte d'Haussonville en wel als volgt:

„Het eenvoudig negatieve feit (n.l. dat de ouders zorgeloos en nalatig zijn) tot een misdrijf te verklaren, onachtzaamheid en gebrek aan toezicht houden te straffen, zoude een nieuwigheid zijn welke gevaarlijk kon worden door de misbruiken, waartoe zij aanleiding zouden kunnen geven.

Men vreest dat in landen, welke in beroering verkeerden of vooral in die, welke op godsdienstig gebied verdeeld zijn, het scheppen van een misdrijf, genaamd: „slechte opvoeding” aanleiding zou geven tot daden van tyrannie en van vervolgingen, en dat bepalingen van dien aard al heel spoedig een partijwapen zou worden en tevens een middel tot plagerij en vreesaanjaging,

waaraan ook de meest achtbare huisvaders zich zouden kunnen zien blootgesteld."

Tegen dit gevoelen, dat, waar geloofsstrijd heerscht, iemand allicht beschuldigd zou kunnen worden zijne kinderen slecht op te voeden, zoo hij ze niet in een bepaalde en gewenschte richting grootbrengt, zou ik willen herinneren dat ditzelfde bezwaar ook voorkomt bij de ontzetting van de voogdij „wegens bekend slecht levensgedrag" art. 437 n°. 2 B. W.

Voor zoover mij bekend is heeft onze bepaling nimmer aanleiding gegeven tot het misbruik, waarvan de Vicomte d'Haussonville spreekt.

Verder sprekende zegt dezelfde rapporteur:

„Naar het schijnt zijn het wel argumenten van dezen aard geweest, die uit het ontwerp van Strafwb. der Nederlanden, de bepaling, die op deze quaestie betrekking heeft, hebben doen schrappen¹⁾, en men kan niet ontkennen dat deze tegenwerping een belangrijke waarde heeft".

---

1) Dat deze overweging niet in aanmerking kwam, zien wij uit het vermelde bij Smidt.

De vicomte d'Haussonville wil een middenweg volgen, door aan de rechtbanken het recht toe te kennen die ouders van hunne rechten van vaderlijk gezag te berooven, welke zich mochten hebben doen kennen als onwaardig die uit te oefenen; en mocht dit te ver gaan, dan moest men zich er toe bepalen hun het recht van toezicht en opvoeding te ontnemen.

Ook de heer Karnicki (lid van den raad van het ministerie van justitie te St. Petersburg) keurt eene strafbepaling, die de ouders, buiten het geval van medeplichtigheid zal treffen, ten strengste af.

Zijn hoofdargument is, dat zulke straf een inbreuk zou maken op het beginsel: *non bis in idem*.

Genoemde heer laat zich daarover uit als volgt:

„Als eenmaal de strafrechtelijke procedure tegen het kind afgelopen was, zou men zich tegen de ouders moeten wenden en tegen hen de toepassing van deze of gene straf eischen overeenkomstig met of in verhouding staande tot die welke het schuldige kind getroffen had of zou hebben moeten treffen, indien het met oordeel des onderscheids gehandeld heeft. Springt

het in 't eerste geval, n.l. zoo het kind voor 't begane misdrijf is veroordeeld geworden, niet in het oog, dat de straf die het kind overkomt, terzelfder tijd de ouders treft en zeker veel smartelijker dan den dader van het misdrijf zelven? Deze laatste, zoo hij nog min of meer van de meerderjarigheid verwijderd is, zal ternauwernood de schande van de bestraffing gevoelen.

Daar de indrukken van den jeugdigen leeftijd van nature vluchtig zijn, is het zeker dat het schuldige kind met veel meer gemak de gevangenisstraf zal dragen dan een volwassen man, dien men van zijne vrijheid beroofde.

Maar de veroordeeling van het kind zal bovenal pijnlijk zijn voor zijne ouders, dat zijn zij, die door deze veroordeeling onmiddellijk worden getroffen.

1^e door hun kind te ontnemen en verder door het gevoel van schande, door hetgeen het kind zal moeten missen, door zijn gecompromiteerde toekomst, alles uitwerkingen van de straf, welke de ouders zonder eenigen twijfel levendiger zullen gevoelen dan de jonge dader van het misdrijf zelf.

Zoo treft dus, wegens den aard der verhouding tusschen ouders en kinderen de straf, die het kind overkomt, ook de ouders onmiddelijk in hunne eer en ouderlijk gevoel.

Een afzonderlijke strafrechtelijke procedure te eischen tegen de ouders, hen persoonlijk met een nieuwe straf te treffen, dat zou zijn een geen rekening houden met die natuurlijke gevoelens, dat zou zijn een schending van het grondbeginsel: *non bis in idem*, een verstoren van het evenwicht van poenaliteit, dewijl een misdrijf door een meerderjarige begaan, slechts met een bepaalde straf gestraft wordt, die hem persoonlijk treft, terwijl ditzelfde misdrijf, door een kind begaan, gestraft zou worden eerst aan diens persoon en dan nog eens aan den persoon zijner ouders”.

— Dit beroep op het beginsel: *non bis in idem*, heeft m. i. een te sentimenteele kleur. Het moreele verdriet en de straf, die volgens het stellige recht wordt opgelegd, zijn heterogene zaken. Dezelfde persoon zal voor hetzelfde feit, van hetwelk hij is vrijgesproken niet weer in rechten worden betrokken — maar hier zijn twee verschillende personen, de vader en de zoon, en

twee misdrijven, een *stellige* van den zoon en een *veronderstelde* van den vader.

Prof. Pols (bl. 170 v. h. verslag van dit Congres), brengt hulde aan de „Sentiments chaleureux exprimés avec tant d'éloquence par Mr Voisin,” en is ook van meening dat de strafwet moet tusschen beiden komen „pour établir une responsabilité pénale sévère, maar vindt dat ons Wetboek de juiste maat ten dezen heeft gehouden, en bestrijdt het voorstel, „d'établir une responsabilité pénale où elle n'existe pas, une responsabilité fictive, de créer un délit et appliquer une peine là où il n'y a ni intention criminelle ni négligence coupable, dans le sens du droit criminel.”

Verder voortgaande, zegt Prof. Pols:

Si j'ai pris la parole, c'est que j'ai encore une objection très sérieuse et toute pratique à mentionner, que je n'ai pas encore entendu toucher. Pense-t-on bien à la terrible position, que l'on fera aux parents? au conflit d'intérêts qu'on fera naître? Quand un enfant aura commis un fait, qualifié crime ou délit, les parents et tuteurs

auront un intérêt diamétralement opposé à l'intérêt de l'enfant. Pour invoquer la clémence du juge à l'égard de l'enfant, on fera peut être appel à sa mauvaise éducation, à la négligence de ses gardiens naturels.

L'avocat s'efforcera de convaincre le juge que c'est un enfant d'un naturel bon, et pas du tout pervers de sa nature. Ce serait un charmant garçon s'il avait reçu plus de soins, si on l'avait mieux gardé et surveillé. Pour écarter la peine dans le cas où le juge admettra cette excuse, le père ou la mère devra intervenir et tâcher de convaincre le juge, que c'est un enfant d'une nature perverse, parfaitement incorrigible, une nature inclinée au mal et au crime, qu'on a fait tout pour le mener au bien, sans y réussir.

Cette conséquence naturelle du système qu'on nous recommande est inévitable.

Eh bien! Je vous demande: si vous étiez juge et si vous n'aviez qu'à suivre les inspirations du coeur, à consulter que votre sentiment humain, qui désireriez-vous flétrir par une peine?

Le père ou la mère, qui se tait et se laisse condamner pour son enfant?

Ou le père ou la mère, qui parle et aggrave la position de son enfant, pour se sauver soi-même? Quant à moi, je préférerais frapper le dernier, mais le juge sera forcé de faire le contraire.

De heer François Aguglia meende zich niet met het gezegde van prof. Pols te kunnen vereenigen. Integendeel, hij zegt: on peut facilement éviter cet inconvénient (n. l. de pijnlijke conditie, waarin de ouders verkeerden van zich te moeten laten veroordeelen om de reputatie van hun kind te redden) par des enquêtes judiciaires, qui démontreraient la bonne volonté et les efforts honnêtes, faits par les parents.

Bij deze enquête zal dan de vader gehoord moeten worden. Het moet hem vrijstaan daarbij den tegen hem pleitenden schijn weg te nemen, als zou hij door slechte opvoeding de oorzaak zijn van het bederf van zijn kind, b. v. door aan te toonen dat onverwachte omstandigheden hem gedwongen hebben plotseling zijn woonplaats te verlaten en dat zijne vrouw in dien tusschentijd ziek is geworden, zoodat hij niet in de mogelijkheid is geweest buitengewone maatregelen van

toezicht voor zijn kind te nemen, dat anders misschien een toonbeeld van deugd was.

Het zij mij vergund hier het volgende op te merken:

Men kan zich voorstellen dat de zaak tegen het kind wordt behandeld, buiten ouders en voogden om. In dit geval zijn zij toch niet in de noodzakelijkheid gebracht iets tegen het kind in te brengen om zelf te worden vrijgesproken, of te moeten zwijgen om aan de reputatie van hun kind te kort te doen.

Is het kind veroordeeld, dan zou het geding tegen den vader of voogd kunnen aanvangen. Indien de slechte opvoeding bij de bepaling van de straf was in acht genomen, zal het kind achteraf toch niet zwaarder worden gestraft, wanneer dan uitkomt dat deze opvoeding goed is geweest.

De bezwaren door prof. Pols geopperd blijven echter toch bestaan. Het is en blijft voor den vader een verschrikkelijke zaak, te moeten aantonen dat het kind schuldiger is, dan bij de uitspraak des rechters is aangenomen.

De heeren Jagemann, Getz en Armengol y Cornet verklaarden zich op verschillende gronden voor de strafrechtelijke aansprakelijkheid der ouders.

De heer Jagemann maakt eene splitsing in :

a) de verantwoordelijkheid der ouders voor zekere misdrijven der kinderen ,

b) de verantwoordelijkheid der ouders wegens het niet verhinderen van het bederf hunner kinderen , waardoor deze laatste misdadigers zijn geworden.

Zal de vader strafbaar zijn voor den door het kind bedreven diefstal , dan moet men een instigatie of heling aannemen , dus een praesumptio doli , of een quasi-compliciteit , bestaande in een *Culpa in patiendo* of *in non faciendo*.

Met recht herinnert hij dat een algemeene praesumptio doli niet kan worden aangenomen :

Une présomption générale de dol ne peut être admise ; on ne supprimera jamais un principe fondamental *in usum Delphine*. Quant à la négligence , on peut l'ériger en question juridique en établissant que , par le défaut de surveillance et de soins moraux , l'on a facilité la dépravation

du mineur, qui a eu pour effet la perpétration d'un délit. Toutefois, dans certains cas cet argument peut paraître factice et artificiel. Nous voyons, par exemple, des jeunes gens, dont on a soigné l'éducation, commettre en secret des actes répréhensibles, que l'on ne croirait pas. Dans ces cas les parents ne sauraient être taxés de négligence.

Il arrive encore que les délits sont la conséquence de vivacités ou d'extravagances de jeunesse; comment pourrait-on équitablement rendre un père responsable de ces écarts secrets?

La corrélation entre les actes délictueux du mineur et l'éducation, qu'il a reçue ou la surveillance exercée par ses parents est bien souvent illusoire; lorsqu'elle existe, elle est faible et indéterminée. La responsabilité doit être recherchée dans chaque cas particulier, sans quoi l'accusateur public aurait une tâche impossible à remplir, le juge serait injuste s'il devait punir partout, où l'intérêt social le réclame.

Si la présomption générale de négligence était admise et si l'on changeait *l'onus probandi* on

obtiendrait une procédure arbitraire que rien ne justifierait.

On pourrait alors punir le grand père pour avoir négligé de faire de son fils un père sévère à l'égard du mineur dont il s'agit.

Bij de vraag over de strafrechterlijke aansprakelijkheid der ouders, zegt hij, moeten wij het begrip van deelneming laten varen :

Il est difficile, quelquefois même impossible au père ou au tuteur d'empêcher la consommation d'un délit; mais par contre il leur est facile d'empêcher la dépravation en appliquant au besoin le système de corrections naturelles.

De opvoeding der kinderen is een door wet opgelegde plicht¹⁾, en er bestaat dus geen reden om hen niet te straffen, die dezen plicht verwaarloozen²⁾.

---

1) Art. 159 B. W. Art. 203 C. C.

2) La vie de Spinoza par Colerus p. 14.

La loi et les anciens docteurs juifs marquent expressément qu'il ne suffit pas d'être savant, mais qu'on doit en outre exercer dans quelque art mécanique ou profession, pour s'en pouvoir aider à tout événement et y

La cause juridique (voor het straffen der ouders) me semble donc exister dans la dépravation du mineur causée par la négligence des parents.

Volgens het Duitsche strafwetboek, zegt de heer Jagemann, wordt de vader niet gestraft voor den diefstal van zijn kind, neen, la negligence dans l'éducation, défaut de surveillance efficace, sont considérés comme des délits suffi-

---

gagner de quoi subsister. C'est ce qui dit positivement Raban Gamaliel dans le traité du Talmud Pirke Aboth Ch. 2. Ou il enseigne que l'étude de la loi est quelque chose bien désirable, lorsqu'on y joint une profession ou quelque art mécanique; car, dit il, l'application continuelle à ce deux exercices fait qu'on n'en a point pour faire le mal et qu'on l'oublie; et tout savant qui ne s'est pas sanctifié d'apprendre quelque profession devient à la fin un homme dissipé et déréglé en ses moeurs. *Et le rabbin Jéhuda ajoute que toute homme que ne fait pas apprendre un métier à les enfants fait la même chose que s'il les instruisait à devenir voleurs de grand chemin.* Verg. Deuteronomium 5. v. 7.

sants pour entraîner une pénalité sévère lorsque la dépravation a causé l'un des effets énumérés ci-dessus, b. v.: dat het kind een dief werd.

Tegen het strafbaar stellen op zich zelf der anders voor de misdrijven der kinderen, verzet zich het algemeen aangenomen beginsel, dat men slechts voor zijne eigene daad, 't zij opzettelijke, 't zij onvoorzichtige, aansprakelijk is; de praesumptio doli et culpae mag niet toegelaten worden.

De heer Jagemann wil de ouders dus voor hun eigen handeling, n. l. de depravatie der kinderen, strafbaar stellen. Dit idee kan op zich zelf misschien juist zijn, maar is volstrekt niet te vinden in de bepaling van het Duitsche strafwetboek art. 361 n°. 9, zooals genoemde heer beweert.

Deze bepaling toch luidt als volgt:

Wer Kinder oder andre unter seiner Gewalt stehende Personen, welche seiner aufsicht untergeben sind und zu seiner Hausgenossenschaft gehören, von der Beghung von Diebstählen, so wie von der Begehung strafbarer Verletzungen der Zoll- oder Steuergesetze oder der Gesetze zum

Schutze der Forsten, der Feldfrüchte, der Jagd oder der Fischerei *abzuhalten unterlässt* . . . .

Men ziet dus dat in dit artikel van geen depravatie sprake is, zooals de heer Jagemann beweert.

Maar hier is op te merken, dat het misdrijf, door het kind gepleegd, wel een aanwijzing kan zijn van de depravatie, maar nooit kan het, dunkt mij, grond voor straf opleveren.

Berner schrijft hiervan:

„Die Grundlage der Strafbestimmung der n°. 9 ist: *die Versäumung der Aufsichtspflicht*; dit verzuim is echter iets anders dan *depravatie* door de ouders. Aan dit verzuim kan ook de vader, die een bonus paterfamilias is en de kinderen in eer en deugd tracht op te voeden, zich schuldig maken.

Verder zegt genoemde schrijver:

„dit verzuim doet den vader durch praesumptives Einverständnis, durch schuldhaftes Geschehen lassen, wenn auch nicht durch Anstiftung, an der Handlung betheiligt erscheinen, en deze deelneming zal niet zelden, echter onbewijsbaar, op den achtergrond staan.”

Hier is weer een praesumptio doli binnenge-smokkeld.

Het O. R. O. art. 514 ging verder, en dreigde straf voor elk door het kind begaan misdrijf, tegen hen die het kind onder zijn opzicht heeft, „wannecr hij niet deed *wat in zijne macht was* om het gepleegde feit te beletten.”

In het O. R. O. is dus het aantal misdrijven, waarvoor de ouders strafbaar kunnen zijn, veel grooter dan in het Duitsche Strafweb. Immers dit laatste spreekt slechts van een bepaald aantal misdrijven, het eerste spreekt van alle.

Aan den anderen kant is er in het O. R. O. weer grooter beperking van de strafbaarheid dan in het Duitsche Recht.

Het laatste toch stelt onvoorwaardelijk strafbaar hem die *abzuhalten unterlässt*, altijd met betrekking tot de daargenoemde feiten, het eerste straft slechts hem, die niet doet wat hij bij machte is om „*abzuhalten*.”

In het verslag van de Tweede Kamer vinden wij deze redactie afgekeurd, omdat de vader altijd bij *machte is*, hij kon b. v. het kind altijd hebben te huis gehouden.

Minister Modderman heeft het artikel niet overgenomen, omdat naar zijn oordeel „dergelijke bijzondere bepaling met beproefde beginselen van strafrecht in strijd is. Hebben de ouders van het voorgenomen misdrijf geen kennis gedragen, dan is het tastbaar onrecht de ouders te straffen. Hunne strafbaarheid zou — de Commissie merkt het terecht op — in zich sluiten de verplichting om de kinderen dag en nacht op te sluiten.

In het geval dat de ouders van het voorgenomen misdrijf hebben kennis gedragen, wil de Minister onderscheiden het geval dat de ouders het misdrijf van hun kind gewild hebben, dan komen zij onder art. 48 n°. 2 Strafwetb., wanneer zij door hunne oogluiking het kind de gelegenheid tot het plegen van het misdrijf verschaft hebben, in alle andere gevallen is voor straf geen grond.”

Dat daartoe wèl grond zou bestaan is juist wat de heer Jagemann aanneemt: een misdrijf van depravatie door verwaarloozing, verzuim van afhouding etc. Maar juist deze is zóó moeilijk te constateeren, dat de vervolging ervan ondoenlijk zal zijn.

Zelfs als het kind de sterkste neiging verraad tot het plegen van misdrijf, hoe zal de vader het dan beletten? Het kind laten opsluiten volgens het B. W.? De meesten zullen zooveel geld niet hebben om van deze soort van kostschool gebruik te maken, zelfs het middel niet bezitten hen op andere wijze onder toezicht te houden. En gesteld zelfs dat eenig bepaald misdrijf wordt aangekondigd, zullen ze dit lichtelijk voor eene loszinnige bedreiging houden.

Doch ook, indien wij aannamen, hetgeen wij niet doen, dat het wenschelijk was een artikel in de wet op te nemen met betrekking tot de strafbaarheid der ouders in bovengenoemde gevallen, zoo geloof ik dat het op practische bezwaren zou afstuiten. Was het in eenigszins korte bewoordingen geformuleerd, die alle gevallen omvatten, het zou tot schromelijke onrechtvaardigheden aanleiding geven en met de praktijk des levens zou de rechter in onophoudelijke botsing komen.

Denken wij ons b. v.: een zeeman, die op moeilijke en lange tochten zijn leven waagt om voor vrouw en kind een schamel stuk brood te

verdienen. Wat zal in diens afwezigheid de huisvrouw behooren te doen. Natuurlijk, zal men antwoorden, behoort zij door eigen werkzaamheid te trachten, zooveel te verdienen, dat het huishouden staande blijft. Doch hierdoor verkeert zij tevens in de onmogelijkheid om een voldoende opzicht over de kinderen te houden.

Voor zoolang deze dus niet op scholen zijn of kunnen zijn, zal het toezicht van buren of dergelijken de ouderlijke bewaking moeten vervangen.

Een van beiden dus: De vrouw zal óf tehuis moeten blijven en de haren gebrek laten lijden, wat door iedereen eerder aan luiheid dan aan iets anders zal worden toegeschreven en wat toch bovendien ongeoorloofd zou zijn, óf zij zal met betrekking tot opvoeding en toezicht geenszins de noodige zorg kunnen dragen.

Zij kiest het laatste. Zal nu, zoo de kinderen iets misdoen, de vader, die op zee zwalkt, of de moeder, die voor haar kroost werkt, hiervoor strafrechtelijk moeten boeten? Een ieders rechtsgevoel komt hiertegen op. Een opeenhooping van ontevredenheid onder de lagere standen zou de

eenige winst zijn, met dergelijke rechtspleging behaald, en geen enkel delict zou er door worden voorkomen.

Want als de vader nu eenmaal op zee vaart en de moeder uit werken gaat, kunnen zij geen toezicht houden, dus ook niet met zorg opvoeden, dus ook niet van misdrijven afhouden.

De bestaande wetgeving is derhalve èn billijk èn voldoende. Blijkt een kind te zeer tot het kwade geneigd te zijn, zoo neemt de staat de opvoeding over. Is het kind nog geen 10 jaren oud, zoo zendt de burgerlijke rechter het naar een opvoedingsgesticht. Heeft het den leeftijd van 10 wel, doch dien van 16 jaren nog niet bereikt, zoo beslist de strafrechter of het al dan niet met oordeel des onderscheids heeft gehandeld. In het laatste geval wordt het eveneens naar een opvoedingsgesticht gezonden — wat echter niet als een straf moet worden beschouwd —, in het eerste behoort het kind zelf de straf te dragen — en draagt het volgens de bestaande wetten dan ook — voor het met bewustheid bedrevene kwaad.

Dan moet men hierbij aanmerken dat de vader bij zoodanig strafartikel altijd de zondenbok moet

zijn, als is het wangedrag der kinderen aan de moeder te wijten.

Men ziet, dunkt mij, dadelijk in, dat zoodanige strafbepaling, wanneer zij was blijven bestaan, een slechte ja verderfelijke uitwerking zou hebben gehad op het huwelijksleven van den minderen stand. Want b. v.: de vader is naar zijn werk en de moeder blijft te huis; nu begaat het kind 't een of ander feit, waarvoor de ouders aansprakelijk zijn. De vader is natuurlijk dan de persoon die aangesproken wordt, maar zal zooveel mogelijk trachten de schuld van zich af te schuiven door er op te wijzen dat hij den ganschen dag uithuizig is, waardoor zij van zelf op zijne vrouw moet neerkomen.

Het is bovendien bij den minvermogenden stand, die veroordeeld is tot kazernenwoningen, voor de ouders ondoenlijk, al meenen zij het nog zoo goed, de kinderen voor kwaden invloed te bewaren.

En ook op school. Daar verspreiden zich niet alleen de mazelen maar ook slechte beginselen, die geen onderwijzer kan tegen gaan.

Maar wat nu te doen, waar het niet mogelijk

is wegens een slechte opvoeding straffen toe te passen? Maar vooral, hoe zal men den braven werkman, dien de zorg voor het dagelijksch brood den gheelen dag bezighoudt, te gemoet komen, dat zijn kroost geen geesel der maatschappij worde?

Wij moeten hier ook opmerken dat het juist de vrije schooluren der kinderen zijn, die den meest geschikten tijd opleveren om zich aan allerlei baldadigheden over te geven, die dikwijls de voorloopers zijn van ernstige feiten. Daartegen kan geen strafwet waken, daartegen zijn middelen van anderen aard aan te wenden, en worden elders dan ook reeds aangewend, zooals men lezen kan in de Kölnische Zeitung van 26 Aug. '81 n° 236.

Hierin toch deelde men uit Stuttgart het volgende mede:

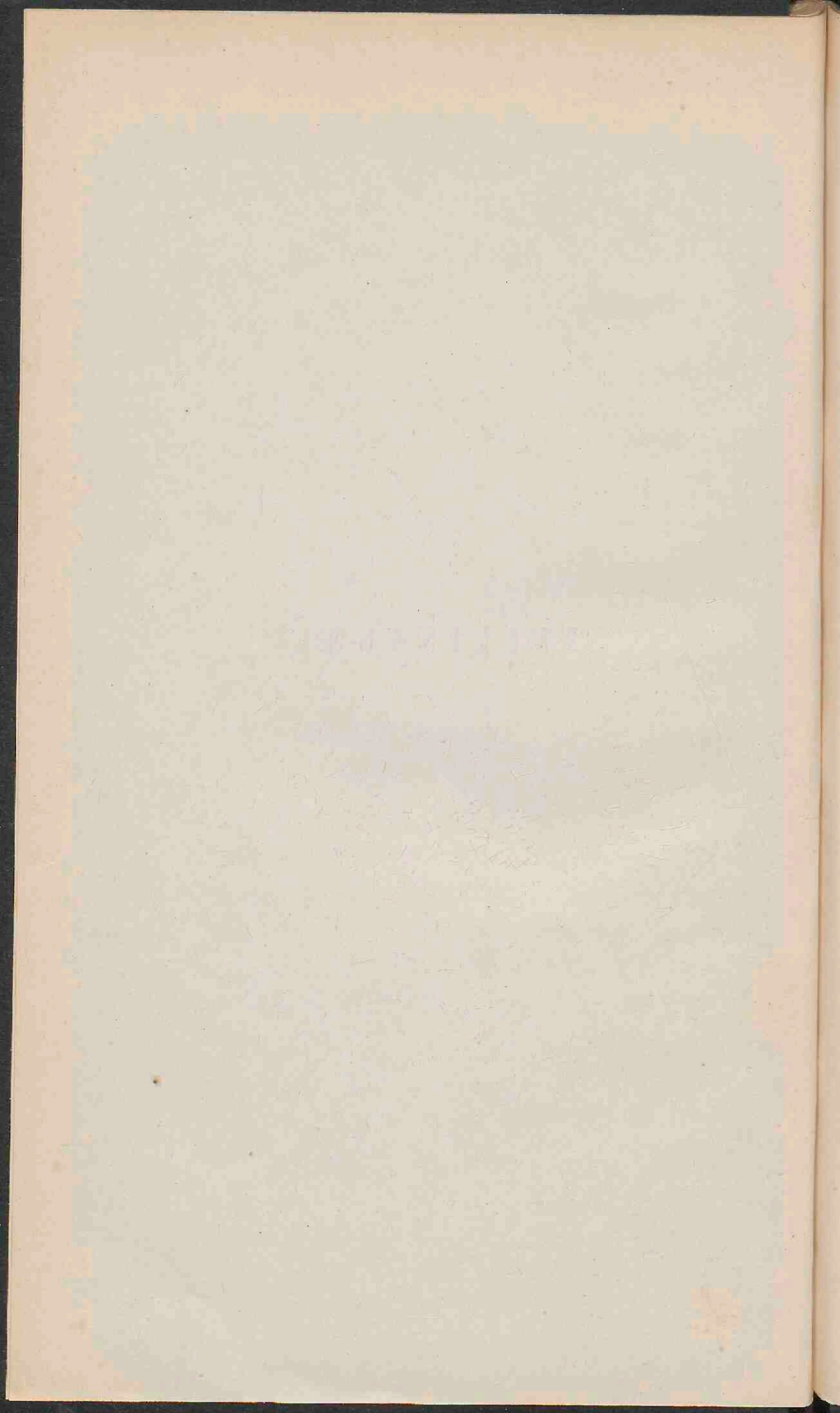
Nach dem Vorgang mehrerer preuszischer Städte, beabsichtigt man hier sogenannte *Knabenhorte* zu errichten, in welchen die Knaben solcher Eltern, die während des Tages in geschäften, Fabriken u. s. w. von Hause abwesend sind, während der schulfreien Stunden unter Aufsicht von Lehrern

gelegenheit zur Anfertigung der Hausaufgaben, zu anregenden Spielen und zu gemeinsamen Spazirgängen erhalten. Seit geraumer Zeit sind in dieser Hinsicht bereits an zwei hiesigen Volksschulen Versuche gemacht worden, welche zu einer planmäßigen Verfolgung dieses Gedankens geführt haben.

Een begin hiervan vindt men m. i. ook bij ons, in de speeltuinen, en al is het misschien onmogelijk een onderwijzer tot leiding der spelen te benoemen, dan zal toch deze of gene inrichting nog wel geschikte krachten daarvoor kunnen leveren. Eene proeve althans hier te lande verdient m. i. aanbeveling.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Terecht is art. 514 O. R. O. niet in ons Wetboek van Strafrecht opgenomen.

II.

Nederlanderschap verkregen na het plegen van eene strafbare handeling, behoorde geen aanleiding te geven tot strafvervolging, in de gevallen van art. 5 al. 1.

III.

Hij, die door bedreiging met smaad etc. den eigenaar dwingt, hem in het feitelijk bezit van

onroerend goed te stellen, is strafbaar volgens art. 318 (en niet vlg. 284 n° 2).

IV.

Hij, die in de instructie een valsche verklaring aflegt, is strafbaar, zoo niet volgens art. 188, dan volgens art. 192.

V.

Woning in art. 311 n° 3 beteekent ook een *bewoond schip*, al is geen der bewoners er in.

VI.

De eerste cessionaris, die na den tweeden de cessie aan den schuldenaar heeft beteekend, kan de betaling van den schuldenaar eischen, zoo deze nog niet aan den tweeden cessionaris had voldaan.

VII.

Het verbod van art. 89 B. W. betreft ook hem, wiens overspel uit een burgerlijk vonnis blijkt.

VIII.

De vrouw die afstand heeft gedaan van de gemeenschap, heeft het recht op de verzekerde som, uit de door haren man ten haren behoeve gesloten verzekering.

IX.

De bepaling van art. 2030 B. W. betreft niet alleen de termijnen, maar ook de vraag zelve, of verjaring is toegelaten.

X.

Stelselloos is het, dat bodemerij op een Nederlandsch schip moet worden ingeschreven ter griffie van de rechtbank van de uitrusting van het schip.

XI.

Volgens ons W. v. K. zijn visscherspinken als zeeschepen te beschouwen.

XII.

Overgifte van het cognoseement staat niet gelijk met de levering der daarin vermelde goederen.

XIII.

Executoriaal beslag op roerende goederen, waarvan de schuldenaar medeëigenaar is, is toegelaten.

XIV.

Terecht is in art. 85 al. 2 G.W. aan de leden van de Tweede Kamer een schadeloosstelling toegekend.

XV.

De Koning heeft het recht gratie te verleenen, zelfs tegen den wil van den veroordeelde.

XVI.

De minderjarige moet in de directe gemeente-belasting worden aangeslagen in de gemeente waar zijn vader of voogd woont.

XVII.

De bewering dat invoerrechten door den buitenschen producent worden betaald en niet op de verbruikers drukken, is onaanneemlijk.

XVIII.

L. 50 en L. 409 D. de R. J. (50.17) strijden niet.

XIX.

De lezing der Florentina in l. 109: *Nullum crimen patitur is, qui non prohibet, cum prohibere potest*, verdient de voorkeur boven die der *Vulgata* door Cujacius verdedigd: *cum prohibere non potest*.
